

Schema de plafonare

Citește, mai jos, transcrierea celui de-al patrulea episod din seria pe 2024 a podcastului „EU și Energia”, realizat de radio Europa FM, cu sprijinul companiilor noastre și al Electripedia, hubul online de content care ne învață să fim smart pe energie.

Azi, fiecare dintre noi este protejat în fața facturilor mari la curent de schema de plafonare a prețurilor la energie.

„S-a întâmplat că Rusia, un furnizor uriaș de gaze naturale pentru Uniunea Europeană, n-a mai trimis aceeași cantitate de gaze naturale în restul Europei.”

Însă mai este bună această măsură, având în vedere prețurile în scădere pe bursă?

„Faptul că acea formă prin care reglementăm piața distorsionează masiv dincolo de ce se întâmplă astăzi sau mâine.”

Din 2025 ar trebui să revenim pe piața liberă.

„Avantajul meu e că, spre deosebire de acum câțiva zeci de ani, pot să urmăresc oferta care există pe piață, astfel încât să o aleg pe aceea care îmi convine cel mai tare.”

Până atunci, fiecare dintre noi trebuie să fie atent la consum.

„Sunt șase electrocasnice care au cel mai ridicat consum din casa fiecăruia dintre noi.”

Vă spunem în acest episod și cum se calculează prețul unui kilowatt-oră (kWh).

„EU și Energia”, un podcast Europa FM care ar putea să-ți reducă factura la curentul electric.

Bun găsit! Continuăm noul sezon din „EU și Energia”. Suntem Cătălin Striblea, Lucian Mircescu, expert în politici în domeniul energiei la [PPC România](#) și Mihai

Bucureșteanu, editor Europa FM. Ne întoarcem la ce ne doare cel mai tare: cât de mare este factura noastră la energie electrică? Momentan suntem protejați de schema de plafonare a prețurilor. Știm cât plătim în funcție de cât consumăm. L-am rugat pe Mihai să ne reamintească pragurile de plafonare:

- Cătălin, pentru un consum de până în 100 kWh plătim, pentru un kilowatt, 68 de bani. Dacă depășim acest prag, până la 255 kWh, prețul urcă la 80 de bani. Se aplică și pentru primii 255 de kWh dacă consumul ajunge la 300. Ce este peste 255 kWh se facturează cu 1,3 lei per kWh. La gazele naturale – trebuie să ne readucem aminte și aici –, prețul este plafonat la 31 de bani per kWh. Atenție! În factură, metrul cub se transformă în kWh.

Dar cum am ajuns în această situație?

Totul a început în 2021, când au apărut dezechilibre pe piața de energie din Europa. Dar problemele au fost amplificate în 2022. De ce? Ne răspunde Lucian Mircescu:

- Ce s-a întâmplat? S-a întâmplat războiul din Ucraina. S-a întâmplat că Rusia, un furnizor uriaș de gaze naturale pentru Uniunea Europeană, n-a mai trimis aceeași cantitate de gaze naturale în restul Europei. Gazele astea naturale nu sunt folosite exclusiv pentru nevoi de căldură sau pentru gătit. Gazul natural este folosit în termocentrale pentru a produce energie electrică – în anumite state europene mai mult decât în altele. România are capacități relativ limitate de producție de energie electrică prin gaz natural. În sensul că mixul nostru energetic este orientat către alte tipuri de producție. Dar țări precum Germania, care este unul dintre motoarele economice ale Uniunii Europene, depindeau enorm de gazul natural din Rusia. Dacă economia Germaniei suferă din pricina unor prețuri la gaze naturale foarte ridicate, automat toată lumea o să sufere. Dar să nu uităm care este mecanismul de formare a prețului la energie electrică în Europa. Acea ultimă entitate care licitează, aia dă prețul final. Ori, dacă tu ai avut în vremurile normale, bune prețuri de 25 de euro per megawatt-oră (MWh) pe gaz natural au ajuns, într-un final, cred că la 300 de euro per MWh. Deci, atât urma să crească prețul la energie electrică, pentru că atât costa să produci energie electrică din arderea de gaze naturale.

- Pe care nu îl găseai.

- Pe care nu îl găseai. Pentru că războiul din Rusia a creat un deficit de ofertă de gaz natural.

Între timp, Uniunea Europeană și statele membre, pe cont propriu, au reușit să reducă spre zero dependența de gazul rusesc și să accelereze investițiile în surse regenerabile. Așa că, trei ani mai târziu, lucrurile s-au stabilizat pe piețele din Europa. Drept urmare, experții spun că actuala schemă de plafonare nu mai este valabilă. Trebuie ridicată și revenit la o piață liberă. Am invitat-o în acest episod pe Otilia Nuțu, expert în energie:

- Faptul că acea formă prin care reglementăm piața distorsionează masiv dincolo de ce se întâmplă astăzi sau mâine. Distorsionează inclusiv așteptările investitorilor cu privire la ce se va întâmpla peste doi sau trei ani. Deci nu e vorba doar de o măsură temporară care are efecte până în momentul în care se ridică și gata. Sunt niște distorsiuni majore acolo. Spre exemplu, vedem că sunt probleme pentru investitorii în energia regenerabilă, care nu pot să încheie contracte de tip PPA (acronim pentru „Power Purchase Agreement” și se referă la contractele bilaterale negociate direct, în domeniul energiei – n.a.) deși ele sunt permise de lege, după modificarea Legii Energiei de acum câțiva ani, însă nu există suficientă cerere pentru asta, tocmai din cauză că nu există predictibilitate în ceea ce privește formarea prețurilor în viitor. Și de asta spun că noi nu avem, deocamdată, acele semnale corecte cu privire la ce se întâmplă în sectorul energiei.

Prieteni, vorbim și despre când am putea reveni la piața liberă și în ce context. Dar, până atunci, vreau să înțelegem împreună cum funcționează piața de energie electrică și pentru asta mă întorc la Lucian Mircescu:

- Mergem pe mecanismul de piață. E o idee promovată dinspre Uniunea Europeană. În ideea în care nu avem o abundență de energie. Trebuie să fim economi cu maniera în care o producem, o transportăm și o consumăm. Dacă înainte aveai niște producători, niște companii de stat care se ocupau de absolut tot – producție, distribuție, transport – și nu intrau în concurență cu absolut nimeni, nu simțeau nevoia de a face neapărat economii și erau, mai degrabă, limitați de sprijinul de la bugetul național, lucrul ăsta rezulta în niște ineficiențe. În ideea în care nu erai presat de o logică concurențială să oferi un preț mai bun, să faci niște investiții mai chibzuite. Nu exista lipsa. Piața asta face. Îți spune că există o lipsă, depinzi de factura pe care o

plătește consumatorul, pentru că alți bani nu sunt. Nu există un buget public care să te salveze în cazul în care investițiile pe care le-ai făcut tu nu au sens. Piața despre care vorbim acum există și datorită faptului că suntem conectați la capacitățile de producție ale altor state. Înainte aveam, în mai mică măsură, posibilitatea să cumpărăm energie de la vecini. Acum, ne bazăm foarte mult pe interconectările pe care le are România cu vecinii noștri, fie că vorbim de Bulgaria sau Ungaria, în special, care ne oferă accesul fizic la celelalte state membre ale Uniunii Europene. Piața există, în special, la nivelul furnizorilor. Deci, pe piața de retail, consumatorul poate să aleagă între mai mulți furnizori care concurează pentru clienți la nivelul întregii țări. În ideea de a le oferi tarife cât mai bune.

Așadar, sunt implicați doi actori importanți – producătorii și furnizorii.

- Kilowații ăștia și, mă rog, megavații-oră sunt produși la nivelul sectorului producător. Deci sunt termocentrale, hidrocentrale, eoliene, fotovoltaice și așa mai departe. Ei anunță în piața angro, care este și ea la rândul ei segmentată în niște sub-piețe – piața pentru ziua următoare, piața intra-day, care este piața pentru interiorul zilei. Ai contracte pe termen lung, deci energia asta este tranzacționată pe niște platforme, în mai multe tipuri de produse și este achiziționată de către traderi și de către furnizori. Prețul se stabilește într-o manieră un pic aparte. Să folosim ca exemplu piața pentru ziua următoare unde, pentru un anumit interval de timp, încep să liciteze mai multe tipuri de producători. Vine un producător de fotovoltaice și zice „uite, eu ofer energie cu prețul de 1 leu per MWh, că atât mă costă pe mine”. Practic, se vine cu prețul de producție în piață. După care poate să vină Hidroelectrică. Hidroelectrică spune, „băi, eu cu zece lei”. Sunt fictive, nu sunt cifrele corecte, dar doar așa, de dragul exemplului. Și după aia apar producătorii mai scumpi. Mă rog, poate nuclearul zice „cu 20 de lei” sau vine apoi gazul, care e mai scump, pentru că producția de electricitate prin gaze are și niște emisii de carbon în atmosferă și, pentru asta, trebuie să plătești în plus. Sunt acele certificate de carbon, care se tranzacționează pe o cu totul altă piață, dar e un cost. Face parte din costul de producție al energiei electrice din gaz natural. Apoi vine cărbunele, care are emisii de carbon și mai mari, deci costul carbonului pentru el este și mai mare și se ajunge la 400 de lei, să zicem, per MWh. Ei bine, ăla este prețul pe care îl primesc absolut toți cei care au zis că oferă energie în perioada aia, inclusiv regenerabilul, pe care-l costă foarte puțin să opereze centrala sa eoliană sau fotovoltaică.

- Deci toate astea se adună sau e un algoritm care adună prețurile astea?

- Ultimul preț, la licitație, urmează să fie primit de absolut toți cei care au participat la licitație.

Iar actuala schemă de plafonare, care ne menține facturile mici, e valabilă până în primăvara anului viitor, 2025.

- Ok, dacă prețul a luat-o razna, e normal să îi pui o limită, adică să nu se ajungă în situația în care cetățeanul să plătească ceva absolut uriaș, pentru că lumea nu și-ar fi permis. S-ar fi ajuns în situația în care să nu mai consume electricitate, inclusiv pentru nevoi primare, precum încălzire. Deci au pus niște limite, astfel încât cetățeanul să nu plătească, în funcție de consum, mai mult de 0,68 lei per kWh, sau 0,8 lei, sau 1,3 lei sau 1 leu, ceva de genul. Oricum, prețuri mai mari decât ar fi plătit înainte. Problema e că furnizorul a fost obligat să finanțeze el, mai degrabă, această schemă de sprijin a consumatorului, a clientului. Cum funcționează încă schema din România? În primul rând, furnizorul se obligă să nu perceapă un preț mai mare decât limitele impuse de stat, acele praguri de 0,8 lei, 1 leu, 1,3 lei, deși el poate a cumpărat energie electrică la un preț mult mai mare decât acela. Deci, practic, el e obligat să vândă în pierdere.

Însă, așa cum v-am spus și mai devreme, odată cu investițiile în regenerabile, prețurile au ajuns la un nivel stabil. Otilia Nuțu remarcă, totuși, o problemă pe care o are piața de energie electrică din România:

- Acum, noi avem o piață care are următoarele probleme. În primul rând, marea majoritate a producătorilor sunt de stat și concurența este între producători care țin de același proprietar. Deci, pentru asta, ca să ai o piață care să funcționeze, ai nevoie să existe și mai mulți jucători privați, cu acționariat diferit și care să intre într-o concurență reală. Însă, iarăși, aici avem de-a face cu o poveste de tip oul și găina. Nu vor apărea acești jucători până când nu va exista piața liberalizată. Noi am văzut asta în anii trecuți, în momentul în care nu s-au mai făcut investiții un număr de ani. Consumatorul beneficiază într-o piață liberalizată câtă vreme există competiție. Și competiția trebuie să fie pe două planuri – atât între producători, cât și mai jos, între furnizori. Mulți furnizori au avut probleme în momentul în care piața s-a rereglementat. Asta în special pe partea de gaze, însă și la energie electrică cred că au fost probleme asemănătoare. Au rezistat acei furnizori

care își puteau permite să ducă schema de plafonare și compensare, care o bună parte din timp a fost suportată de ei, cel puțin pe cash-flow. Și asta, iarăși, a limitat serios concurența în piață.

Iar, pe viitor, asta trebuie să se schimbe. Odată cu energia regenerabilă, nu vom mai avea nevoie de așa mulți producători clasici de energie, cum ar fi centralele pe gaz sau cărbune. Mă întorc la Lucian Mircescu:

- Dacă asigur un climat prietenos cu investițiile în regenerabile, respectiv în rețele care să poată să preia energia asta care e foarte particulară din pricina intermitenței ei, ne putem aștepta ca, pe termen mediu către lung, prețul la energie electrică să fie cât se poate de competitiv. Ai momente pe piața angro când energia electrică e 0 lei sau 0 euro. Trebuie să facem în așa fel încât să fie cât mai multe momente de genul ăsta, cât mai multe intervale orare care să aibă un preț... Mă rog, nu 0, că dacă e 0 atunci înseamnă că nu mai e o piață interesantă. Să fie niște prețuri mulțumitoare pentru absolut toată lumea. La momentul ăsta ai vârfuri de consum care costă enorm. Și asta trebuie să... Gândiți-vă că 10% din capacitățile de producție ale oricărui stat sunt menținute doar pentru a acoperi cam o jumătate de oră, câte două jumătăți de oră ale vârfurilor de consum. Și restul timpului stă aproximativ degeaba. Deci este ineficient, este un rezultat profund ineficient.

Așadar, din primăvară ar trebui să revenim la o piață liberă, așa cum s-a întâmplat înainte de criză, când a dispărut piața reglementată și fiecare dintre noi am vânat, dacă-mi permiteți termenul, furnizorul cu cel mai mic preț.

- Avantajul meu e că, spre o deosebire de acum câteva zeci de ani, pot să urmăresc oferta care există pe piață, astfel încât să o aleg pe aceea care îmi convine cel mai tare. Evident, vorbim de prețul cel mai bun, pentru că unii furnizori pot să achiziționeze energie într-o manieră mai ieftină decât alții ori au, poate, businessuri mai eficiente, care le permit să reducă din alte costuri tocmai pentru a fi mai competitivi. Iar avantajul este, pentru client, cât se poate de evident. O să plătească energie ceva mai ieftin, în măsura în care furnizorul îi oferă și alte tipuri de servicii, astfel încât clientul să-și poată reduce, poate, consumul de energie și poate oferta cu contractul pe care îl are îi permite să fie „premiat” pentru economia pe care o face la energie. Căci există diferite tipuri de oferte, în principiu. Mă rog, în România poate că încă nu s-a ajuns aici, să poți să consumi energie electrică mai mult sau mai puțin

în funcție de un anumit orar, astfel încât să te încadrezi în niște tipare de consum care să-i permită furnizorului să achiziționeze energia în anumite orare care să-i convină lui mai tare.

Dar liberalizarea ar trebui să se facă treptat. Revin la Otilia Nuțu:

- Eu cred că, întâi și-ntâi, ar trebui să aducă legiuitorul toți jucătorii din piață la aceeași masă și să discute cu ei care ar fi acel calendar – pentru că ei trebuie să-și dea seama care ar fi lucrul care le-ar da încredere în funcționalitatea pieței. Deci, hai să vedem. E suficient să liberalizezi câte 10% la două luni? Sau e ok să liberalizezi 50% din piață în șase luni și încă 50% mai târziu? Deci, astea sunt lucruri pe care le poți discuta cu jucătorii din piață și ce este foarte important este că avem nevoie de un plan care să fie credibil și toți jucătorii din piață să știe că se pot baza pe acele termene din calendar și că nu vor apărea alte distorsiuni.

Da, și chiar dacă nu o să vă alegeți un furnizor, nu veți rămâne fără energie, pentru că...

- Există și mecanismul furnizorilor de ultimă instanță. Adică în cazul în care, doamne ferește!, dă faliment, să zicem, un furnizor, nu o să fii lăsat pe stradă. Cineva o să te preia. Cu niște costuri extra pentru furnizor, dar, mă rog, furnizorului aceluia, în principiu, îi sunt acoperite costurile cu preluarea ta, pentru că dacă tu o să fii preluat de pe zi pe alta, respectivul furnizor și el își cumpără energie de undeva și are niște previziuni pe care le face apropo de consumul său pe următoarele luni, pe următorul an. Și va trebui să bage în achizițiile sale pe cineva nou. Asta costă.

Mulțumesc, Lucian Mircescu!

Urmărim aici, la Europa FM, tot ce se întâmplă pe piața de energie și, sigur, colegii de la știri vor reveni cu acest subiect ori de câte ori apar modificări. Prieteni, nu trebuie însă să uităm că fiecare dintre noi poate face ceva mai important: să oprim risipa de energie electrică și să o folosim cât mai eficient, indiferent dacă avem plafonare sau nu. L-am rugat pe Mihai Bucureșteanu să vă aducă câteva recomandări cu ajutorul platformei PPC, Electripedia:

- Sunt șase electrocasnice care au cel mai ridicat consum din casa fiecăruia dintre noi. Printre acestea se află aragazul electric. Și experții vin cu o serie de

recomandări. Nu trebuie să pornim plita electrică și cuptorul electric cu mult timp înainte de a începe să le folosim, pentru că acestea se încălzesc foarte repede și nu necesită timp suplimentar pentru a ajunge la o temperatură dorită. Experții spun să folosim capace atunci când gătim, inclusiv când fierbem apa, pentru a împiedica pierderea căldurii. Un alt aparat care consumă mult este frigiderul, dar nu există bucătărie fără el și aici sunt câteva trucuri: să punem frigiderul într-un loc aerisit și să-l ținem departe de surse de căldură. Trebuie să dezghețăm și să curățăm frigiderul înainte ca stratul de gheață să aibă 2 milimetri grosime. Nu punem alimente fierbinți în interiorul acestuia, iar temperatura ideală pentru frigider este de 6 grade Celsius, iar pentru congelator de minus 18. Și... deschidem frigiderul doar atunci când este necesar. Cuptorul cu microunde, chiar dacă ne ajută la gătit rapid, este în topul celor mai mari consumatori de energie dintr-o locuință. Atenție și la clasa energetică – unul din clasa A, de 23 de litri și o putere de 800 W ar consuma cu 40% mai puțin. Și uscătorul de rufe ne ajută, mai ales iarna, când rufele se usucă mai greu pe stativ. Dar acest aparat consumă multă energie. Când vă gândiți să cumpărați un astfel de aparat, ar trebui să vă uitați bine la clasa energetică. Mai multe sfaturi găsiți pe [platforma Electripedia](#), de la PPC.

În următorul episod vorbim despre mobilitatea electrică. Ce se întâmplă cu mașinile electrice? A scăzut cumva interesul? Vă așteptăm!

PPC ți-a prezentat „EU și Energia”. Pregătește-te azi pentru energia viitorului și află totul despre dreptul tău la energie. Urmărește în întregime, pe Europa FM, podcastul „EU și Energia”, susținut de PPC.